

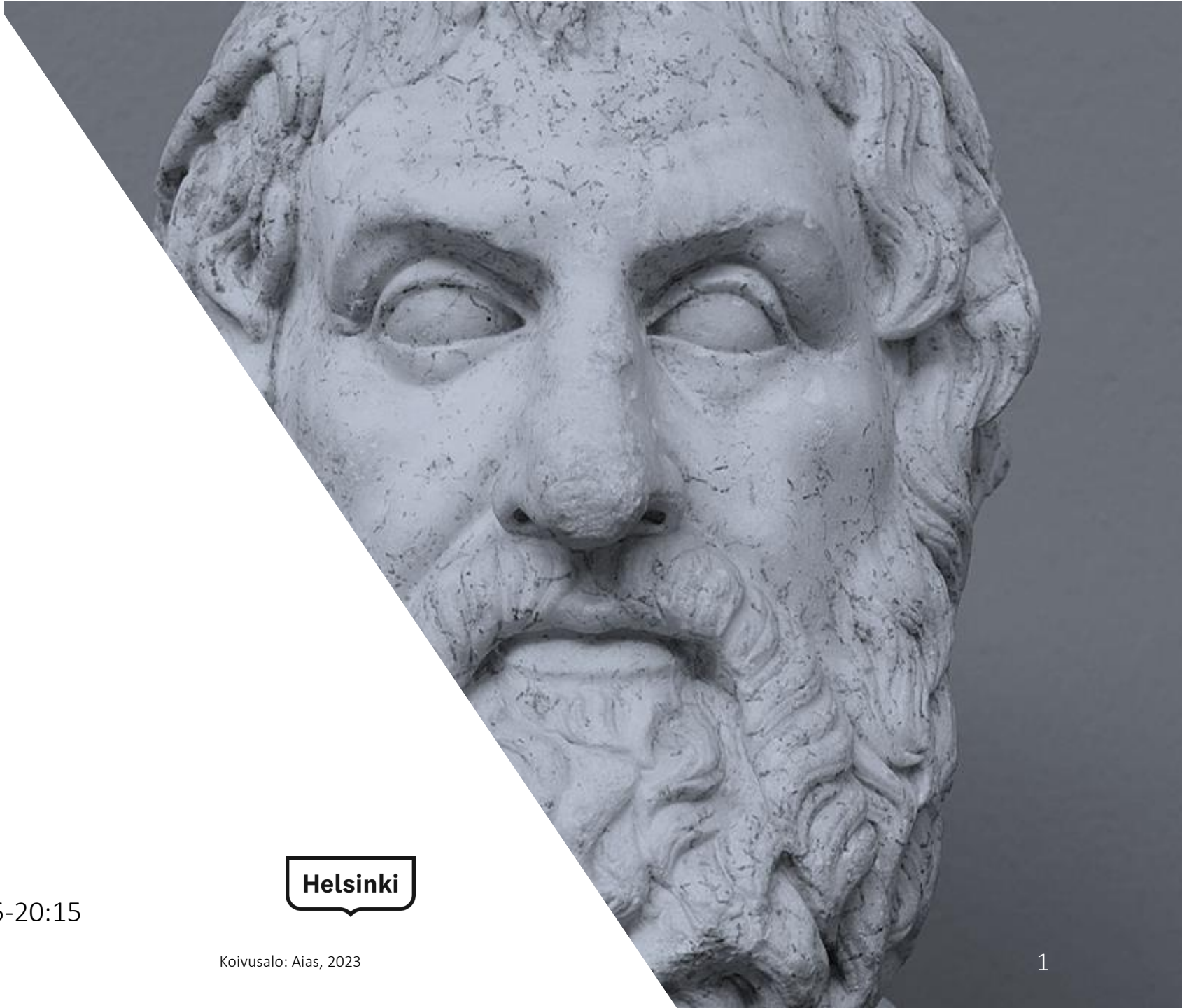
Aias

Traaginen ajattelu II: Sofokles.

Antiikin Kreikan klassikot osa III.

Helsingin työväenopiston luentokurssi

Syky 2023: 5.9 – 14.11. Tiistaisin klo 18:45-20:15

Diomedes ja Odysseus sekä miekkaan heittäytynyt Aias. Eurytos-kraterissa (n. 600–590 eaa.) olevan keramiikkamaalauksen pohjalta

Aias (Αἴας) 450-430 eaa.

Sofokleen säilyneistä tragedioista kenties varhaisin
Tarina Aiaksen kuolemasta pieni Ilias runoelmassa.

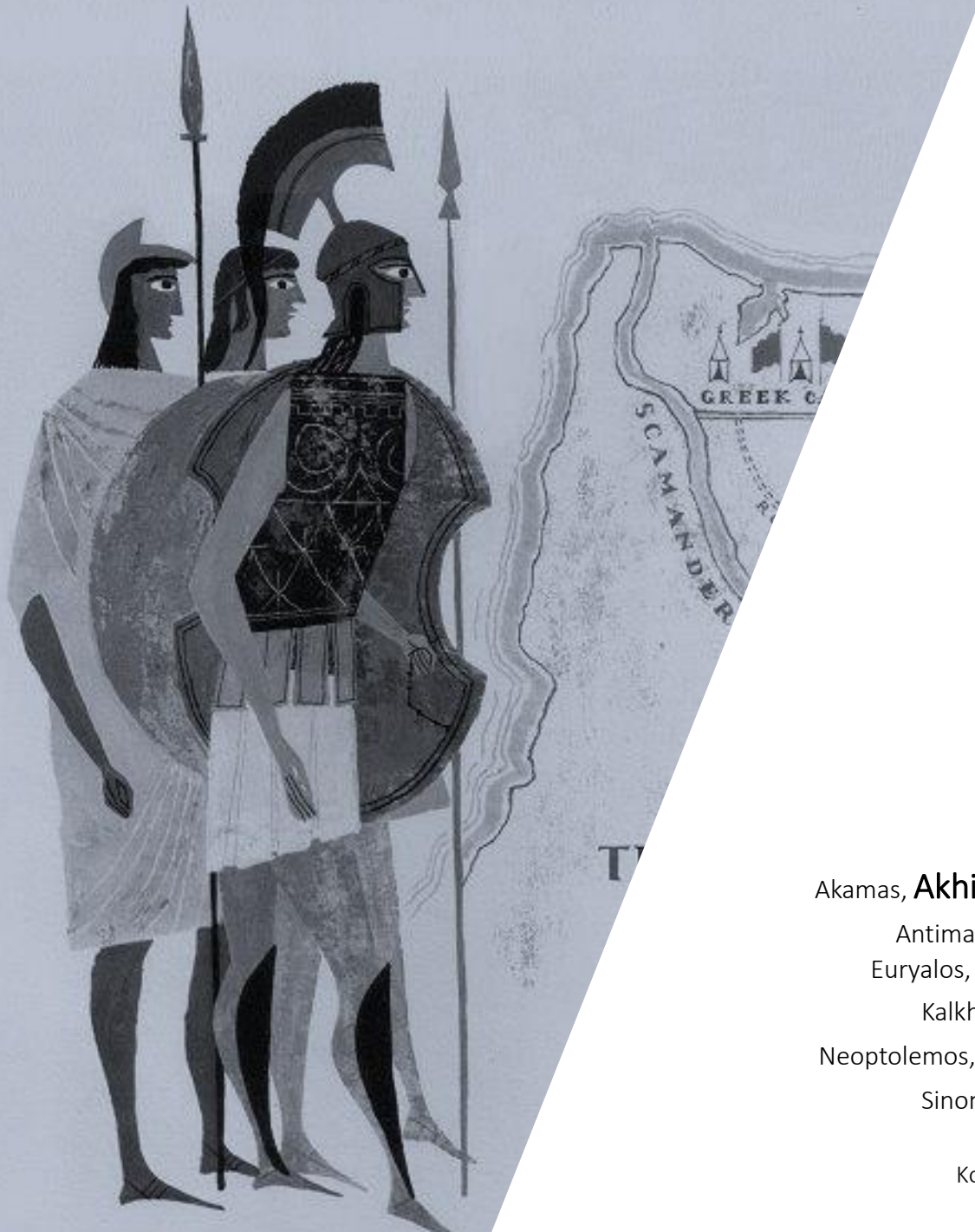
Sota Gazassa

Sotatragedia

Näyttämönä Troijan sota

Epiikan aihe nyt tragedian käsittelyssä

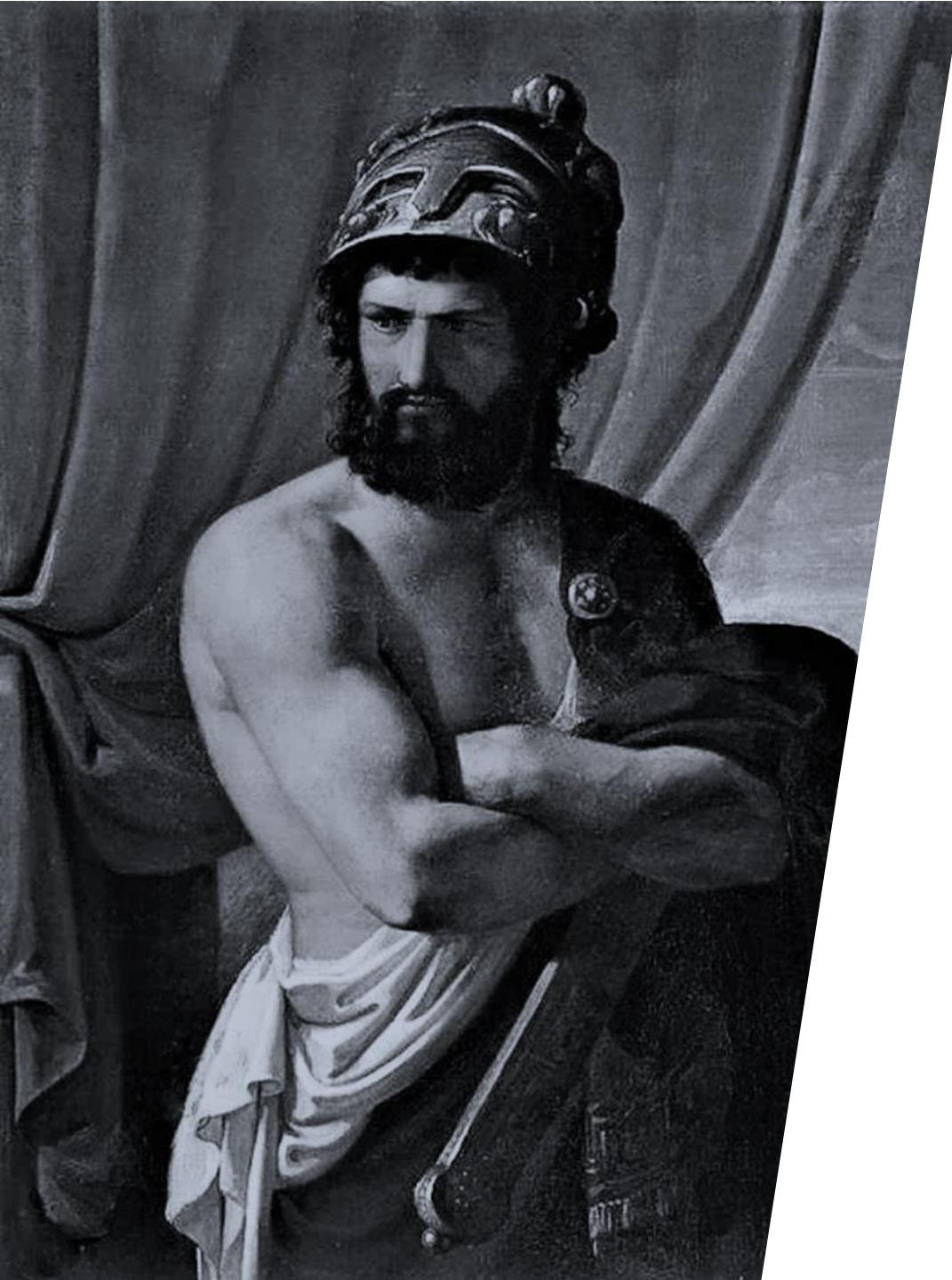
Sankarin kärsimys

Aias yksi akhaijalaisten sankareista

Akhaijit (Αχαιοί), danaolaiset, argoslaiset, helleenit

Akamas, **Akhilleus**, **Agamemnon**, Agapenor, **Aias**, Alkmaion, Amfidamas, Amfimakhos, Antiklos, Antilokhos, Antimakhos, Antifates, Asklepios, Automedon, Demofon, **Diomedes**, Ekhion, Epeios, Eteoneus, Eumelos, Euryalos, Eurybates, Eurydamas, Eurymakhos, Eurypylos, Filoktetes, Halaisos, Ialmenos, Idomeneus, Ifidamas, Kalkhas, Kanopos, Kyanippos, Leonteus, Makhaon, Medon, Meges, **Menelaos**, Menestheus, Meriones, Neoptolemos, **Nestor**, Nireus, **Odysseus**, **Patroklos**, Peneleos, Podaleirios, Podarkes, Polidarios, Polypoites, Sinon, Stentor, Sthenelos, Teukros, Thalpios, Thersandros, **Thersites**, Thoas, Thrasymedes, Tlepolemos

Giovanni de Min, Aiace, 1778

Iso Aias (Αἴας) – latinan Ajax

Telamonin poika ja Salamiin ruhtinas
Akhilleuksen serkku ja Teukroksen velipuoli
Akhaijalaisten suoja (herkos) – puolustava pelaaja
Valtava (pelōrios) – suuri kokoinen
Voimakkain taistelija

Francesco Sabatelli : Vähäisempi Aias 1829

Aias vähäisempi

Myös Troijan sodan sankareita
Oileuksen poika, Nopeajalkainen
Ryöstää Kassandran ja joutuu Athenen vihan kohteeksi
Laiva haaksirikkoutuu ja kiroaa jumalia, hukkuu.

Hektor ja Aias
Elokuvasa Troija 2004

Taistelu Hektorin kanssa

Päätyy Iliaksessa ratkaisemattomana

Vaihtavat hyvityslahjoja

Aias saa Hektorin miekan

Aias kantaa Akhilleuksen ruumista.

Akhilleuksen ruumis

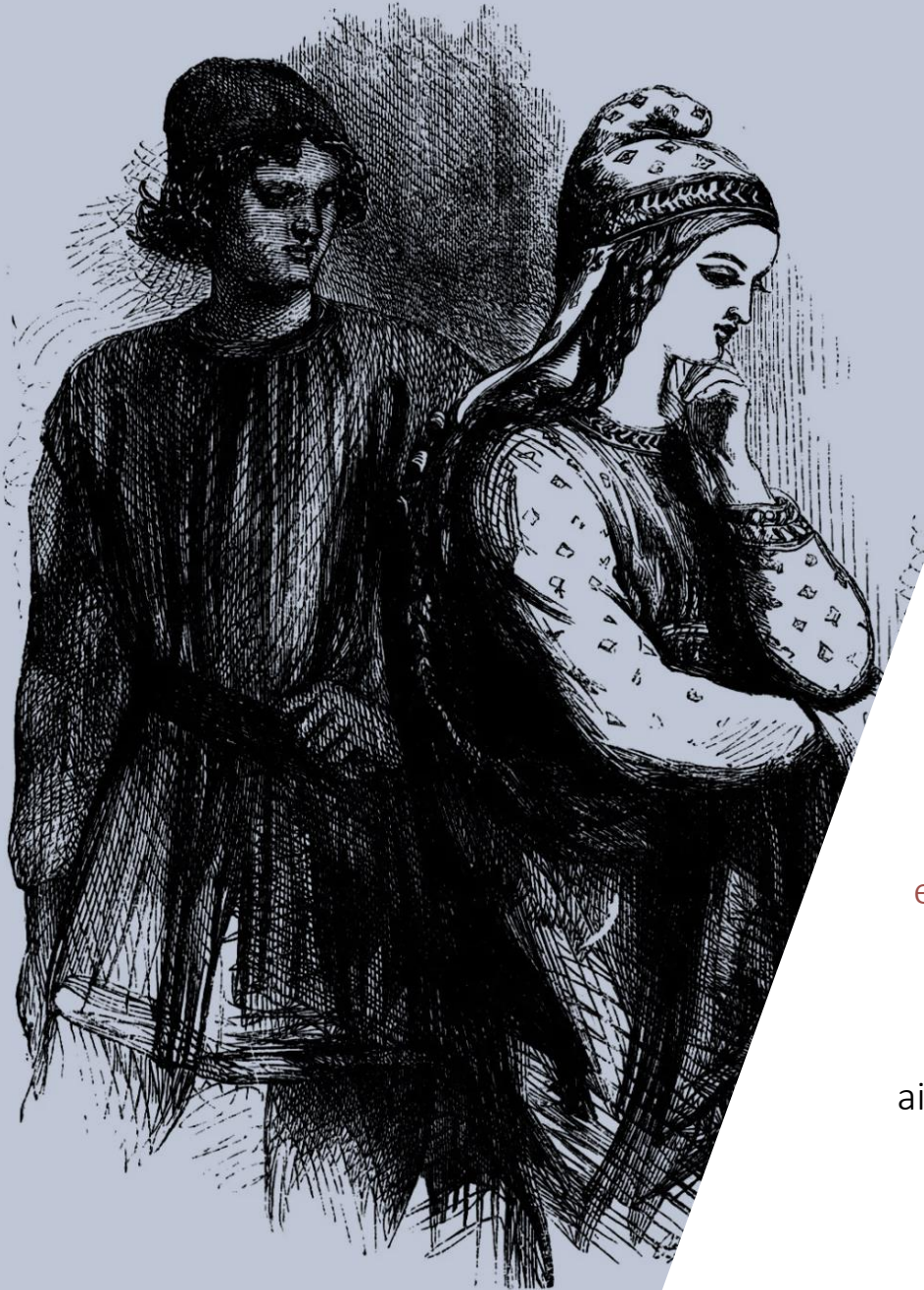
Kantaa Akhilleuksen ruumiin taistelukentältä

Agostino Masucci: Odysseuksen ja
Aiaan kiista Akhilleuksen aseista.
1700-luku.

Kiista aseista

Kiista kenelle kuuluvat Akhilleuksen aseet?
Annetaan Odysseukselle

Renessanssissa pilkan kohde

Aias Shakespearella

A: Huhutaan, ett jylhä mies on Kreikan armeijassa [...] Nimeltä Ajax

Aleks: Sanotaan, ett on **miesten mies per se**, Ja seisoo omin jaloin

Cress: Niinhän, joka mies tekee, jos ei ole päissään, tai sairas tai jalkoja vailla

Aleks: Tämä mies, nähkääs, neiti, on omakseen riistänyt kaikenlaisten eläinten luonteen-ominaisuudet: hän on **uljas kuin jalopeura, kömpelö kuin karhu, hidas kuin elefantti**; mies johon luonto **on niin kasannut mielettömyksiä**, että hänessä uljuus on narrimaisuudeksi rutistunut ja narrimaisuuden höysteeksi pantu vähän älyn särvintä.

Ei ole toisella miehellä sitä hyvettä, josta ei hänessä olisi haametta, eikä sitä pahetta, josta hänellä ei olisi pilkkua. Hän on synkkä mielinen ilman syytä ja iloinen ilman aikojaan; hänellä on kaikki puolet, mutta kaikki niin nurinpuoliset, että hän on niin kuin luuvaloinen Briareus, jolla on monta kättä, eikä yhtään käytettävää tai umpisokea Argus, joka on pelkkää silmää, muta näköä vailla. Suom Paavo Kajander.

Trauman tragedia

Posttraumaattinen stressihäiriö (PTSD)

Sotatraumat

Taisteluväsymys

Aiaksen sovitus Vietnamin sodan aikana ja jälkeen

Ajax, The Madness (Attis Theatre) 2013

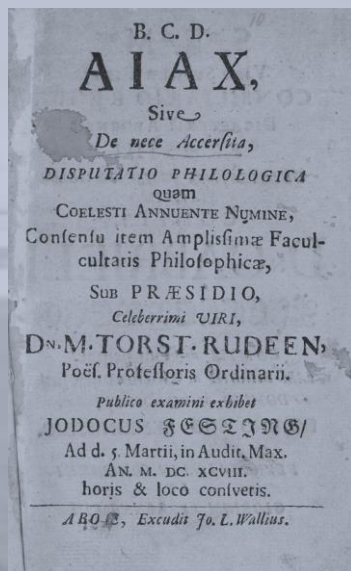
Hulluuden tragedia

Aiaan mielipuolinen teko

Järjen menetys

Pallas Athenen tekona

Itsemurhan tragedia

Aias tekee itsemurhan meren rannalla
Väitöskirja Turun yliopistossa 1698: Aias eli järjestetty
kuolema.

*Aias, sive de nece accersita, disputatio philologica quam
coelesti annuente numine, consensu item amplissimæ
facultatis philosophicæ.*

Foscolon Aias tragedia 1811

Ensi-ilta Milanon La Scalassa 9.12.1811

Agamemnon viittauksena Napoleoniin

Aias - Jean Victor Marie Moreau

Odysseus - Joseph Fouché

Muutaman näytöksen jälkeen sensuroitiin ja kiellettiin

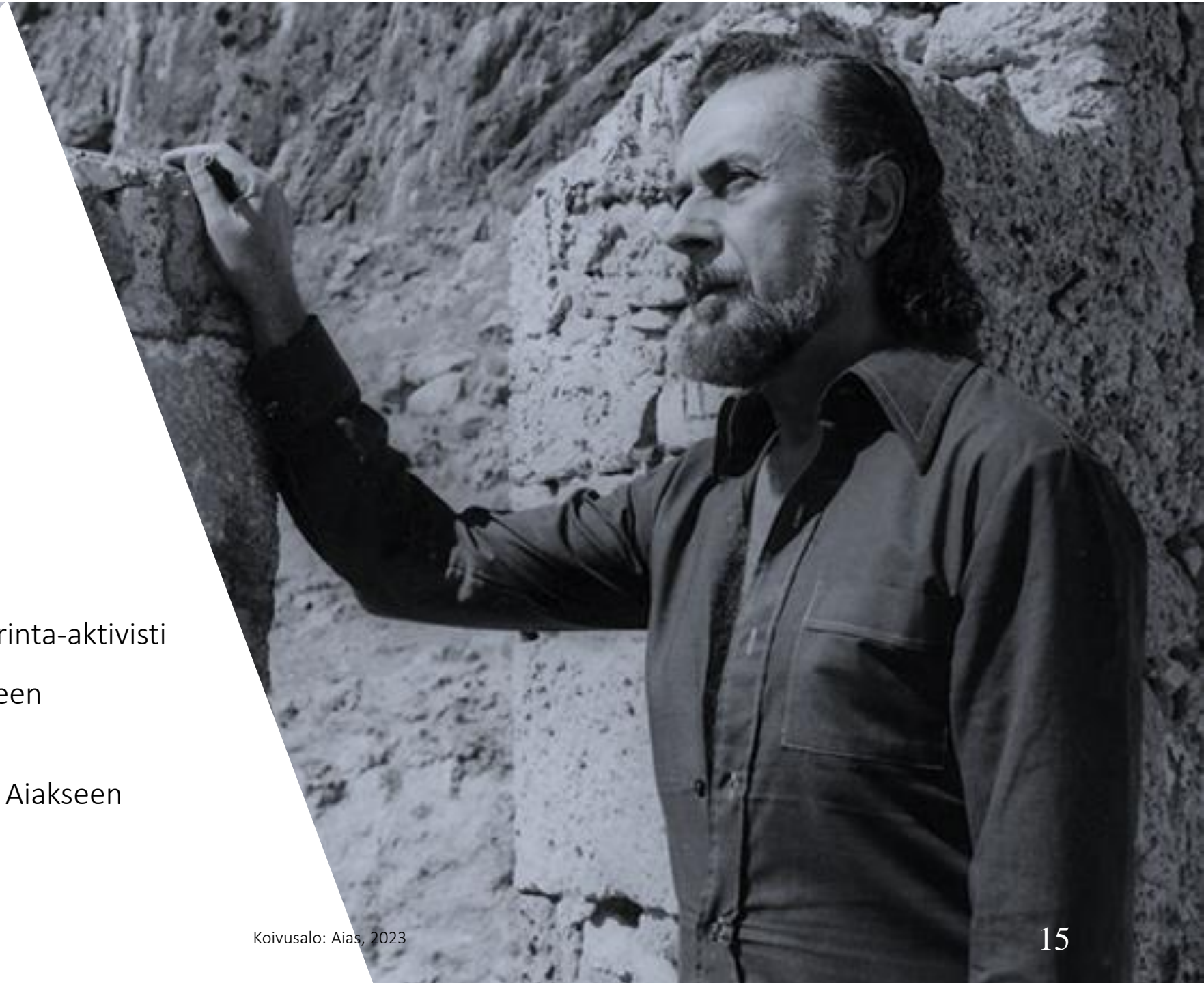
Yiannis Ritsos (1909–1990).

Aias runo

Vasemmistolainen runoilija ja vastarinta-aktivisti

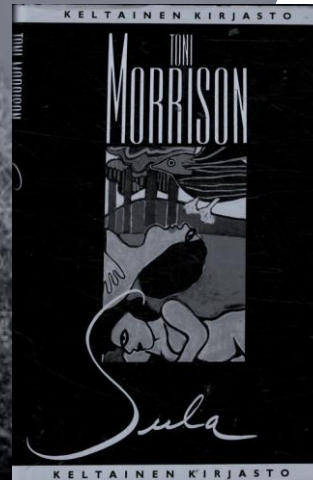
Sotilasvallankaappauksen 1967 jälkeen
pidätettiin, vangittiin ja karkotettiin

Samaistuminen maansa pettämään Aiakseen

Toni Morrison: (1931 – 2019)

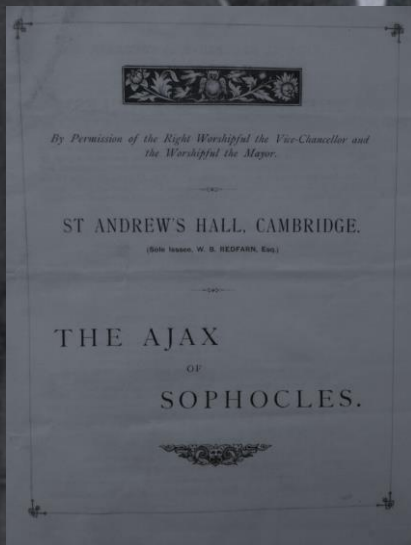
Sula 1973

Aias tragedian teemoja kirjoitettu sisään romaaniin.

Ajax 1883

Ensimmäinen kreikkalainen näytelmä Saint
Andrews Hallissa Cambridgessä.

29.11-2.12.1882

Aiace 1939

Syrakusassa 1939

Spektaakkelimainen militaristinen
Aias

Mussolinin fasistisessa Italiassa
26.4-22.5.1939

Mussolinin ja Hitlerin liitto
22.5.1939

Peter Sellars, Robert Auletta American National Theater (1986/87)

Peter Sellarsin Aias 1966

Robert Aulettan sovitus

Ajaxia näytteli kuuro näyttelijä Howie Seago

Ilmestyy muovihäkissä polviin asti veressä ja käyttää viittomakieltä

Kuoro sotilaspuvuissa. Muut hahmot toimittajia, jotka yrittävät selvittää totuutta.

Peter Sellars, Ajax
1987 Holland Festivaali

Aias 1987

Yhdysvaltojen ulkopolitiikka

Politiikkojen juonet ja sotilaalliset hierarkiat.

SOFO KLES

§ § T R A A K H I I N N E I D O T
§ § § § § § § § A I A S ~ ~ ~ ~
§ § § § § F I L O K T E T E S ~
§ § § § § § E L E K T R A ~ ~

TUA KORHONEN • TOMMI NUOPPONEN

~ TEOS ~

Suomennos 2019

Suomessa tai suomeksi ei Aiasta ole esitetty
Sofokles: Aias. Suomentanut Tommi Nuopponen.
Esittely Tua Korhonen: Itsemurha meren rannalla.

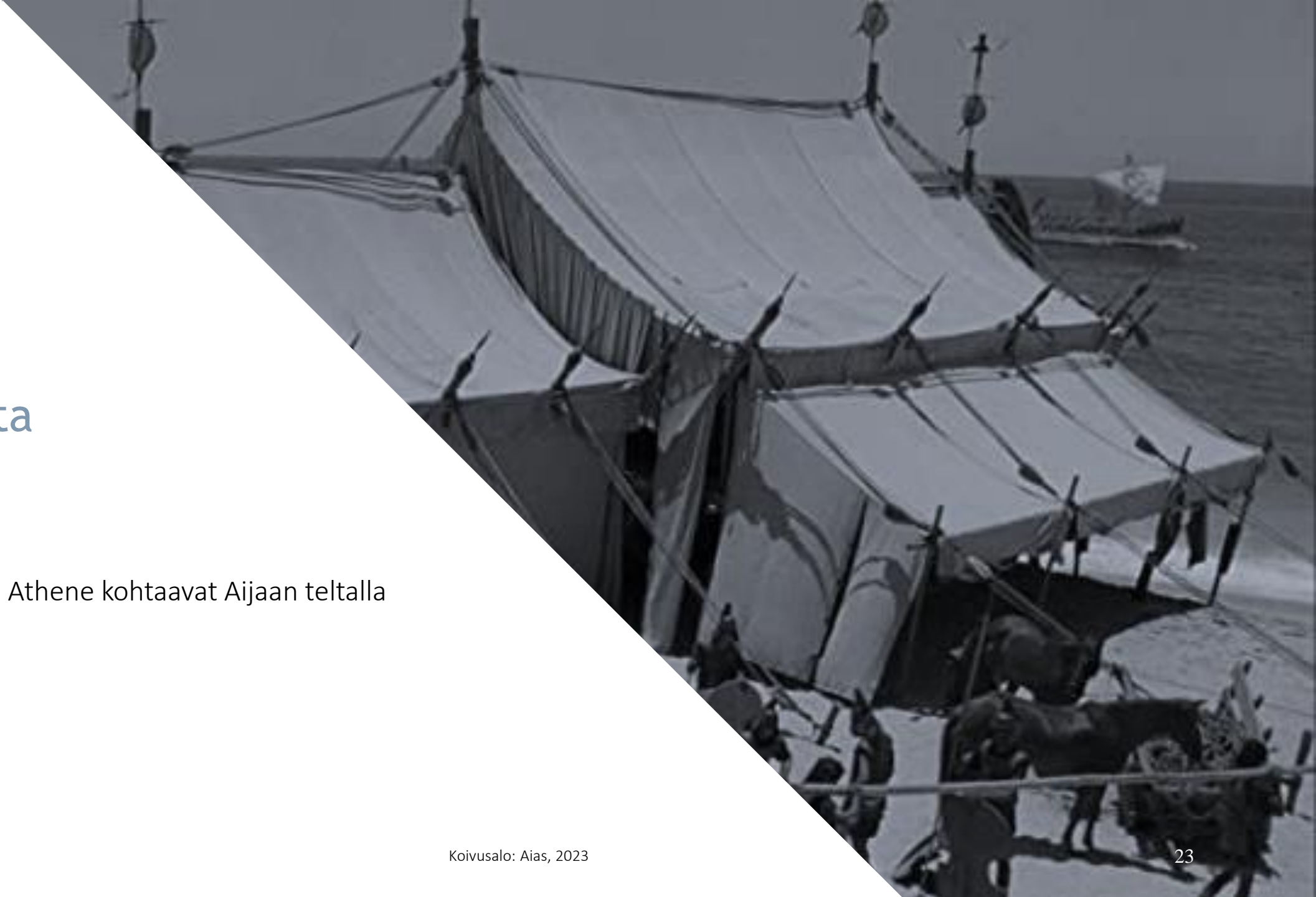
Aias

Elokuva Troija 2004

Aiaan teltta

Troijan rannikko

Odysseus ja Pallas Athene kohtaavat Aiaan teltalla

1. episodi

Pallas Athene

Minä seuraan sinua, oi, Laerteen poika!

Metsästäät (thēraō) aina tilaisuutta yllättää viholliset.

*Nyt näen sinut Aiaan teltoilla, laivojen leirissä,
missä hänellä on paikka reunalla viimeisenä.*

Spartalainen vainukoira

Hyvän aikaa olet jo mittailut täällä ja etsinyt hänen tuoreita jälkiään, jotta saisit varmuuden onko se mies sisällä vai ei. Nuuhkit oikeaa tietä vääjäämättömästi kuin spartalainen vainukoira

Tappaja on palannut

Miekkamies ja tappaja on vastikään palannut, hiki pisaroi hänen kasvoillaan ja käsivarsillaan. Älä siis kauemmin tähyile tuon portin taakse vaan kerro, minkä takia näet niin paljon vaivaa! Vastalahjaksi saat opetusta tietävältä.

Athenen ääni

Athenen ääni (fthegma)!

Minulle kaikista rakkain jumala,
miten helposti kuulen ja ymmärrän sinun äänesi
vaikka olisit näkymättömissä! Se kantautuu
luokseni kuin etruskilaisen vaskisoittimen suusta

Eläinten joukkoteurastus Gadhimai
Festivaalilla Nepalissa 2014. (Photo: Kuni
Takahashi.)

Teurastus

Löysimme (heuriskō) siis aamulla varhain koko
sotasaaliin (leia) surmattuna (katendarizō)

joku oli päässyt siihen käsiksi ja tuhonnut (ftheirō)
lauman (poimnion) vartijoineen!

Verta tihkuva miekka

Kaikki syyttävät tapauksesta Aiasta.
Muuan tiedustelija kertoi minulle nähneensä
hänet harppomassa yksin tasankomaan poikki
tihkuva miekka (xiphos) kädessään.

Akhilleuksen aseet

Od: Rakas valtiatar (despoina), osuiko vaivannäköni oikeaan (kairos)?

A: Se mies on tehnyt ne teot, siitä voit olla varma.

Od: Entä miksi hän kädellään riehui niin järjettömästi (duslogiston)

A: Hänet raivoon (kholaō) masensi Akhilleuksen aseet (hoplon)

Theodor Aman:
Bătălia cu faclă 1866

Yöllinen hyökkäys

Od: Mutta miksi hän lammasmaan (poimnē)
kimppuun hyökkäsi?;

A: Luuli teidän kuolon verellänne värjäävän kätensä.

Od: Mistä miehen suunnaton uhkarohkeus (tolma) ja
yltiöpäisyys (frenōn)?

A: Hän lähti hyökkäämään salaa, pimeyden turvin.

Pallas Athene yllyttäjänä

Minä estin hänen kohtalokkaan riemunsa ja heitin harhaisia (dusphorous) ajatuksia (gnōmas) hänen silmilleen, käänsin hänet kohti paimenten vartioimaa, jakamatta jäänyttä sekalaista sotasaalislaumaa.

Minä yllytin miestä joka sairaassa (nosois) hulluudessaan (manias) kävi eteenpäin, ja ajoin hänet suin päin pahan ansaan.

Eläinten kidutus

Kun hän sitten taukosi puuhistaan, hän satoi kaikki eloonjääneet härät ja lampaat ja kiskoi ne asumukseensa luullen saalistaan miehiksi eikä sarvekkaiksi. Nyt hän kiduttaa (aikizō) noita sidottuja uhreja sisällä majapaikassaan. Tuon päivänselvän sairauden (nosos) aion esitellä sinulle, jotta kertoisit siitä muille argoslaisille.

Kuka pelkää raivohullua?

Mitä teet, Athene? Et kai kutsu häntä ulos!

Ole hiljaa ettet saa pelkurin (deilia) osaa.

Kautta jumalten, älä! Parempi että pysyisi sisällä.

Ei mitään tapahdu. Eikö hän ennen ollut vain mies?

Kyllä vihamies (ekhthros) minulle ennen ja nyt

Eikö vihamiehille naura kaikkein makeimmin?

Minulle riittää, että tämä pysyy majassaan

Arkailenko nähdä kasvotusten raivohullun (mainomai) miehen

Jos olisi järjissään (froneō), en arkailisi

Riemukas kiduttaja astuu ulos

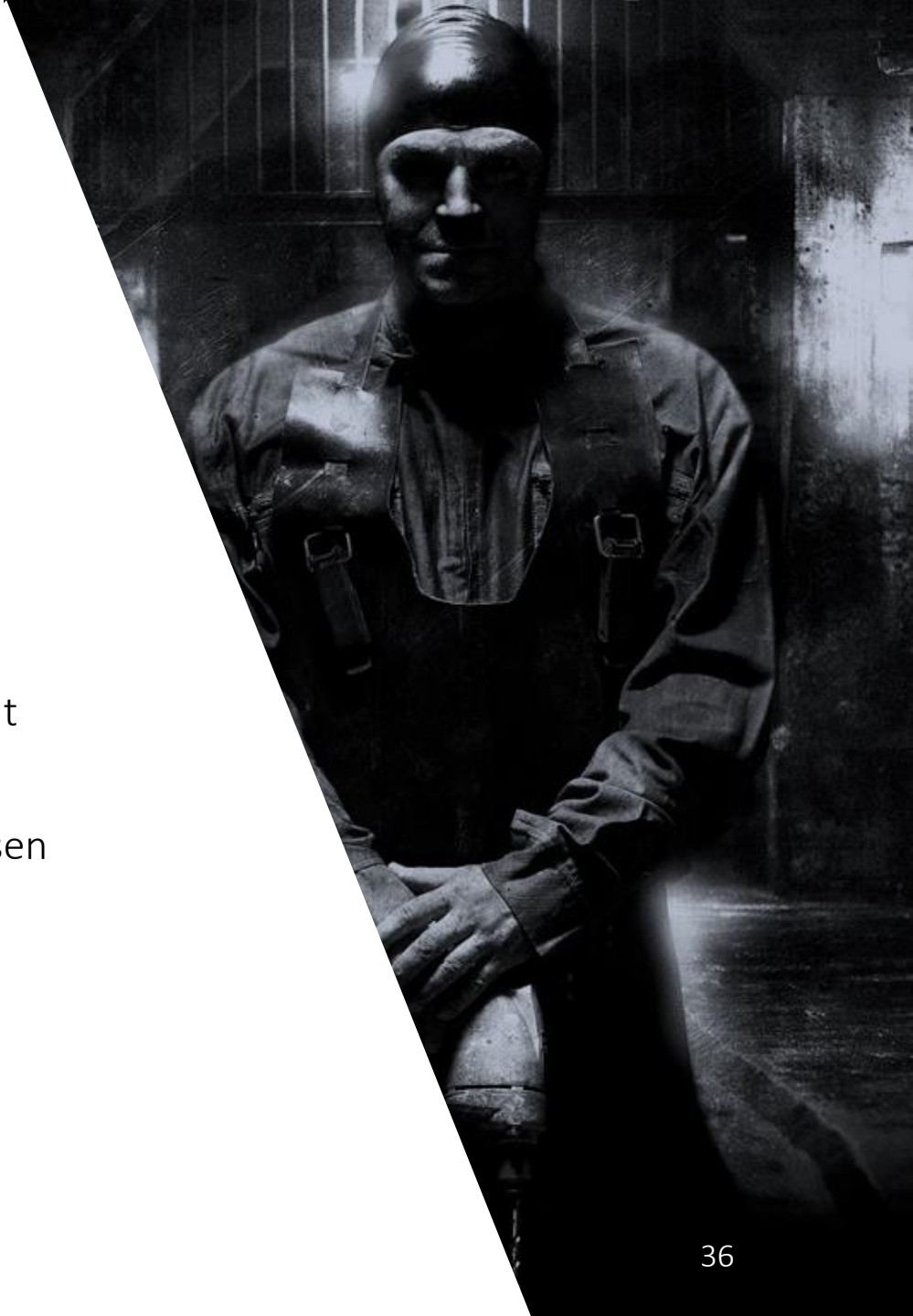
Aias: Riemuitkaamme Athene, iloitkaamme Zeuksesta syntynyt lapsi! Miten hienosti olet pysynyt rinnallani! Kiitän sinua tästä saaliista seppelöimällä sinut kultaisilla aarteilla.

Athene: Kauniisti sanottu! Mutta kerrohan kastoitko keihäsi hyvinkin Argoksen armeijaan.

Aias: Kerskailuun on aihetta, en sitä täysin kiellä.

Atehene: Kohotitko kätesi myös Atreuksen poikia vastaan?

Aias: Niin etteivät enää koskaan Aiaan kunniaa kiellä (atimasous)

Odysseus?

Aias: Kysytkö missä se kirottu kettu (kinados) mahtaa olla?

Athene: Niin, tarkoitan sinun kilpailijaasi (enstatēs) Odysseusta.

Aias: Sisällä istuu, on vangeistani nautinnollisin En halua hänen vielä kuolevan.

Odysseuksen ruoskinta

Mitä paha aiot tehdä sille onnettomalle (dustēnos)?

Ruoskin ensin selkänsä verille, sitten tapan.

Älä ihmeessä tuolla tavalla kiduta (aikizō) onnetonta!

Hyvä Athene, muulloin teen kuten haluat,

Mutta hänen rangaistuksensa (tinō) on tämä, eikä mikään muu oikeus.

Jos se kerran sinua ilahduttaa (terpsis) , tee kuten haluat. . ., Älä kaihda mitään, mitä ajattelit hänen varalleen.

Menen takaisin työhöni (ergon). Tämän vielä haluan sanoa:

kunpa sinä pysyisit aina noin hyvänä liittolaisena!

Jumalten voima sekoittaa pää

Odysseus, näetkö kuinka suuri on jumalten voima (iskhus)?
Tunsitko ketään tuota miestä varovaisempaa (pronousteros)
tai parempaa (ameinōn) toimimaan tilanteen vaatimalla tavalla.

Myötätunto

En tunne ketään sellaista,
Mutta tunnen kuitenkin myötätuntoa (epoikteirō) hänen kurjuuttaan
(dustēnon) kohtaan, vaikka hän minua vihaakin (dusmenēs).

Sillä hän on joutunut pahan kiihkon (atē) ikeeseen.

En ajattele niinkään edes häntä, vaan itseäni.

Käsitän että me, jotka elämme täällä maan pinnalla,
me olemme vain kuvajaisia (eidōlon) tai haipuvia varjoja.

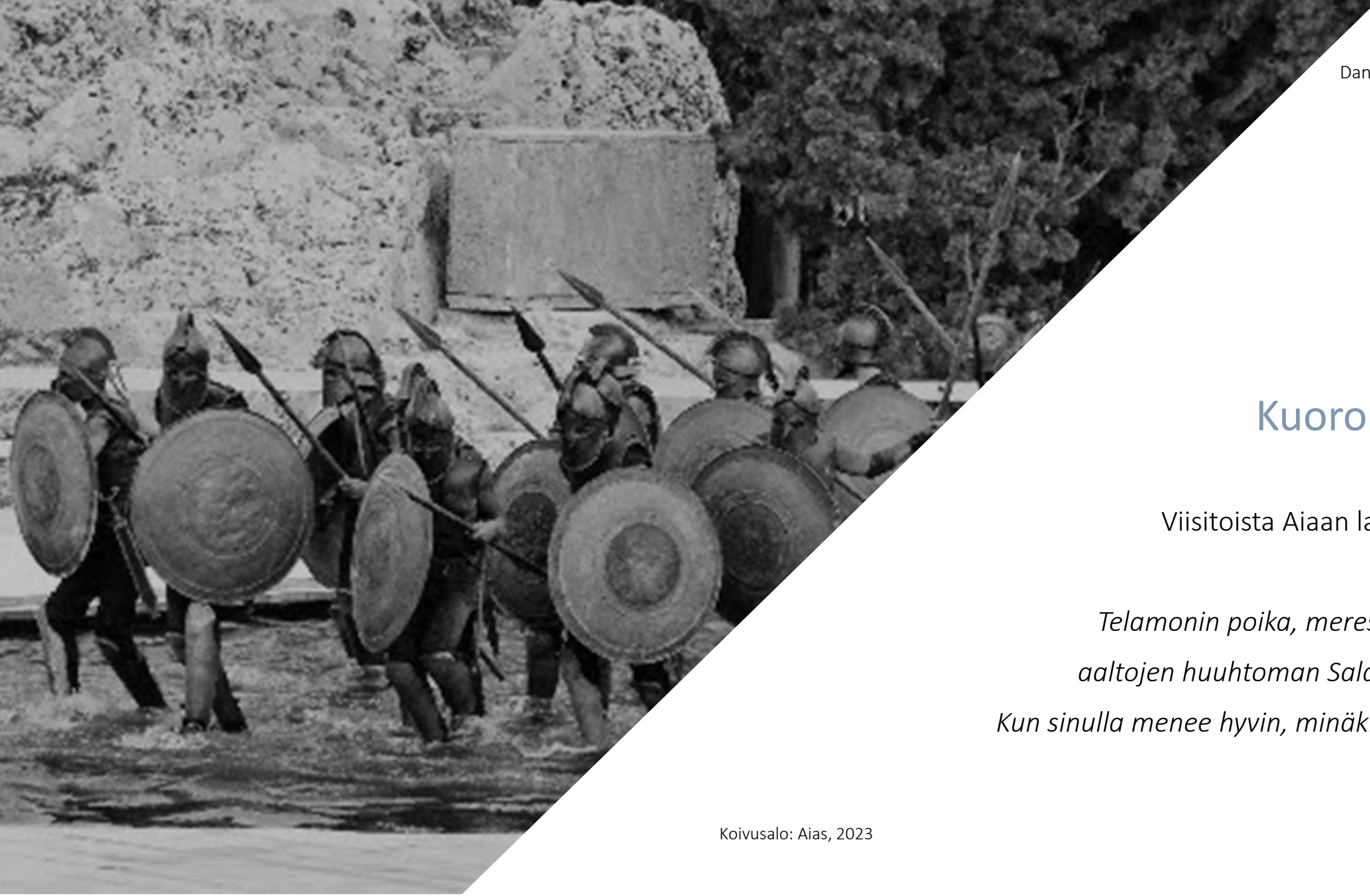
Ota opiksi

Katso siis tarkasti tuota ylenmääräisyyttä (huperkopos) ja muista, ettet vahingossakaan lausu kopeaa sanaa jumalille tai ryhdy ylen ylpeäksi, vaikka olisit jotakuta vahvempi tai eläisit häntä suuremmassa rikkaudessa. Yksi päivä voi kaataa, kaikki ihmisten asiat tai nostaa ne uudelleen ylös korkeuksiin. Jumalat rakastavat kohtuullisia/maltillisia (sōfronas) ihmisiä, pahoja he sen sijaan inhoavat.

Parodos.

134-200

Kuoro saapuu

Viisitoista Aiaan laivan soturia.

*Telamonin poika, merestä nousevan
aaltojen huuhtoman Salamiin valtias!
Kun sinulla menee hyvin, minäkin riemuitsen*

François-Guillaume Ménageot: Kateus roikkuu maineen
siivissä. 1806

Kateus suuruuden kannoilla

Se joka tähtää suuriin sieluihin (megalōn psukhōn) ei osu harhaan (hamartois) - jos minusta [rivisotilas] puhuttaisiin samaan tapaan, kukaan ei uskoisi.

Kateus/pahansuopuus (phthonos) hiipii omaamisen kannoilla.

Silti vailla suurempien (megalon) tukea eivät pienet (smikroi) rakenna vahvaa puolustusta.

Suurten kanssa on pienten paras ja pienten avulla suurikin suoristuu.

Bernardo Strozzi:Allegoria maineesta 1635-6

Oi mahtava huhu!

Oliko se Zeuksen tytär, Artemis häräntappaja,
Oi mahtava huhu (megala fantis)!
Oi häpeäni (aiskunas) äiti!
joka yllytti iskemään yhteiseen karjaan?
Kenties jäätyään osatta jostain komeasta
voitosta tai lahjatta kaadetusta metsäkauriista.

Francisco Goya
La locura del miedo 1819-23

Jumalallinen sairaus

Telamonin poika, koskaan et järjissäsi/omassa mielessäsi (frenothern) tekisi mitään niin väärää kuin hyökkäisi lammasmaun kimppuun!

Sen täytyy olla jumalallista sairautta (theia nosos)

.

Torjukoot Zeus ja Foibos argoslaisten ilkeät huhut

Tekmessa astuu teltasta

Fryygian kuninkaan tytär, jonka Aias tappanut
Aiaksen sotasaalis, johon ihastunut ja ottanut vuodekumppanikseen

*Aiaan laivan soturit! Maasta versonutta, vanhaa Erekhtheuksen sukua
Me jotka välitämme Telamonin talosta täällä kaukana, meillä on syytä suruun!*

Hirmuinen (deinos), suuri (megas), raakavaltainen (ōmokratēs)

Aias on kaatunut samean sairauden myrskyyn.

Pakeneminen

Kuoro: Meidän on aika salata (kruptō) kasvomme huiveilla (kalumma)!

Ottaa jalat alle ja vain kadota tai istua riuskan soutajan penkkiin ja antaa merta kyntävän laivan kuljettaa!

Niin pahoja uhkauksia syytävät komentajat, Atreuksen pojat.

Pelkään että kärsin kivityksen (litholeustos) tuhon yhdessä sen kanssa, jonka kauhea osa on jo lyöty lukkoon.

Daniele Salvo: Aias 2010.
Syrakusa. INDA. Kuva E. Schembri.

Ei ole vielä.

Sillä niin kuin etelätuulen puuska laantuu salaman välähtämättä,
hän kokee nyt, järjissään (fronimos), uutta piinaa (algos).

Kun ihminen katsoo omaan kärsimykseensä,
jota yksikään toinen ei ole aiheuttanut,
se painaa suureen kipuun (odunas)

Kaksinkertainen tuska

K: Mutta jos se on lakannut, hän voi hyvinkin selvitä. Pahan merkitys vähenee pian, kun se on ohi.

T: Kumman kahdesta ottaisit, jos voisit

Ystävien ahdingon (aniaō) ja oman nautinnon

vai yhdessä yhteisen surun (lupeō) jakaa

K: Kaksinkertainen, oi nainen, on suurempi paha

T: Sitten olemme ahdingossa (ataomai), vaikka sairaus on mennyt

Thomas Rowlandson: 'There is a pleasure in madness that none but a madman knows'

Hullun nautinto

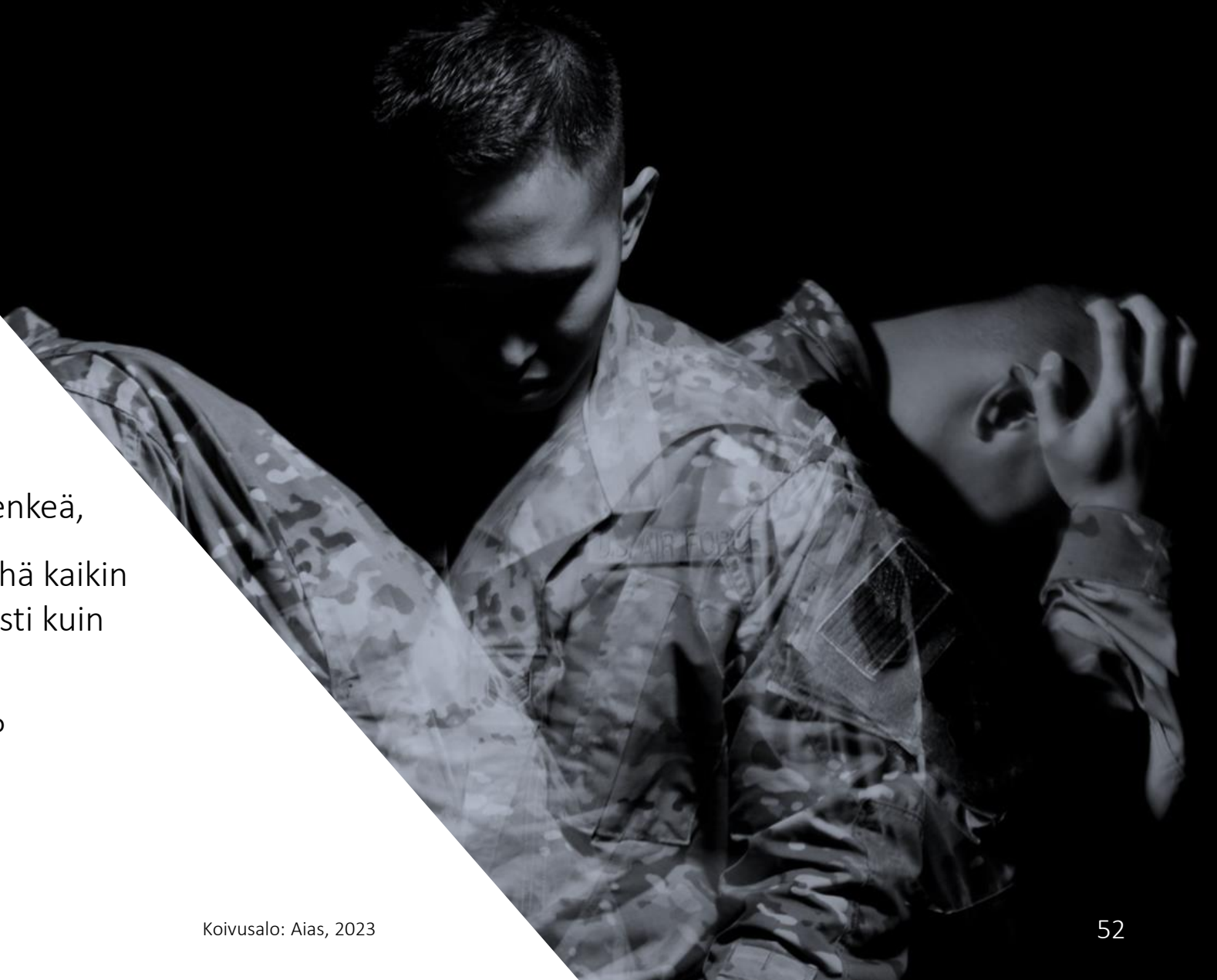
Silloin kun mies sairasti, nautti itsestään (hēdomai) harhoissa, mutta meidän järjellisten (fronountas) oli vaikea sietää hänen seuraansa.

Kaksinkertainen paha

Nyt kun tauti on ohi ja hän vetää vähän henkeä, ankara ahdistus (lupē) riepottelee häntä yhä kaikin tavoin, mutta myös meitä, aivan yhtä pahasti kuin ennen.

Eikö tässä ole jo kaksi paha yhden sijaan?

Aias lähtee yöhön

KUORO Mikä oli vaikeuksien alku ja juuri? Mitä tapahtui? Kerrothan. Meidän kärsimyksemme ovat yhteisiä.

T: Saat tietää kaiken sen ansiosta että olet osallinen [...] Keskellä yötä, kun iltalamput oli jo sammutettu hän otti kaksiteräisen miekkansa ja syyttä suotta alkoi tehdä lähtöä ulos. Minä hätkähdin ja sanoin: "Mitä ihmettä sinä teet, Aias? Miksi olet lähdössä kutsumattomalle retkelle, lähetit eivät ole käyneet kysymässä, emmekä ole kuulleet merkkitorvea.

Nainen vaietkoon

Hän vastasi minulle lyhyesti, sillä
iänikuisesti toistetulla:

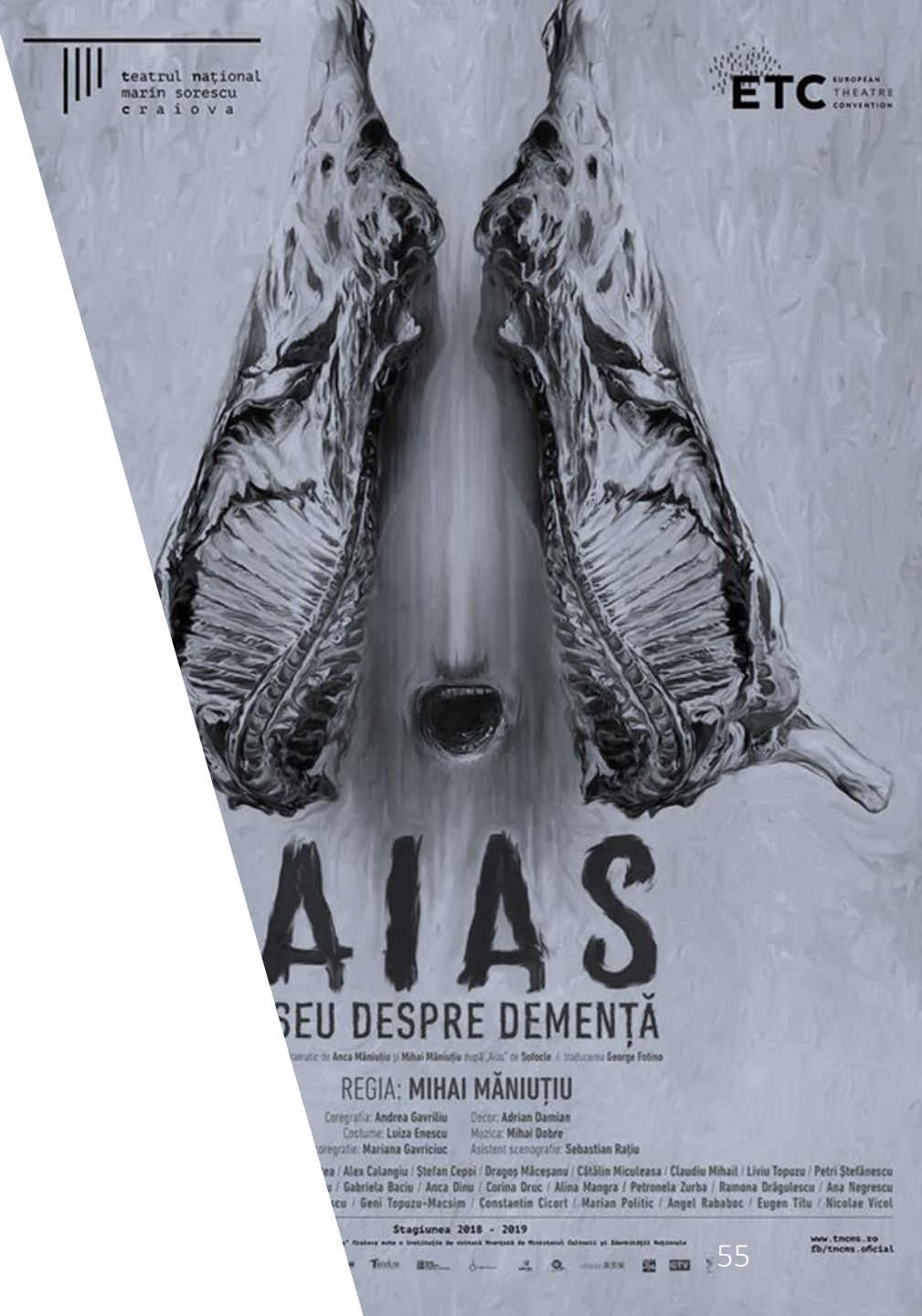
"Nainen. Hiljaisuus on naisen
kaunistus/koristus/kosmetiikka
(kosmon)."

gunaixi kosmon hē sigē ferei.

Aiaan tekojen kertaus

Mitä siellä jossain tapahtui, sitä en tiedä, mutta palatessaan hän toi liekaan kytkettyjä härkiä, paimenkoiria, melkoisen joukon villavaa saalista. Osalta hän irrotti pään, osan taas kellautti nurin, viilsi kurkut ja hakkasi paloiksi. Hän kävi lauman kimppuun ja räökkäsi vankejaan kuin ihmisiä.

Koivusalo: Aias, 2023

Daniele Salvo: Aias 2010.
Syrakusa. INDA

Aias ruhojen keskellä

*Rakkaat merimiehet, ainoat ystäväni
ainoat jotka olette säilyneet uskollisina,
katsokaa millainen
verimyrskyn nostattama aalto
kiertää lujaa minua ympäri!*

Daniele Salvo: Aias 2010.
Syrakusa. INDA: Kuva E. Schebri.

Täydellinen nolaus

Näetkö? Niin uskalias (thrasus), niin urhea (eukardios) mies,
Niin peloton (atrestos) taistelukentillä
tekee hirmutöitä vaarattomien eläinten parissa!
raa'an naurettavaa, miten minut on nolattu!

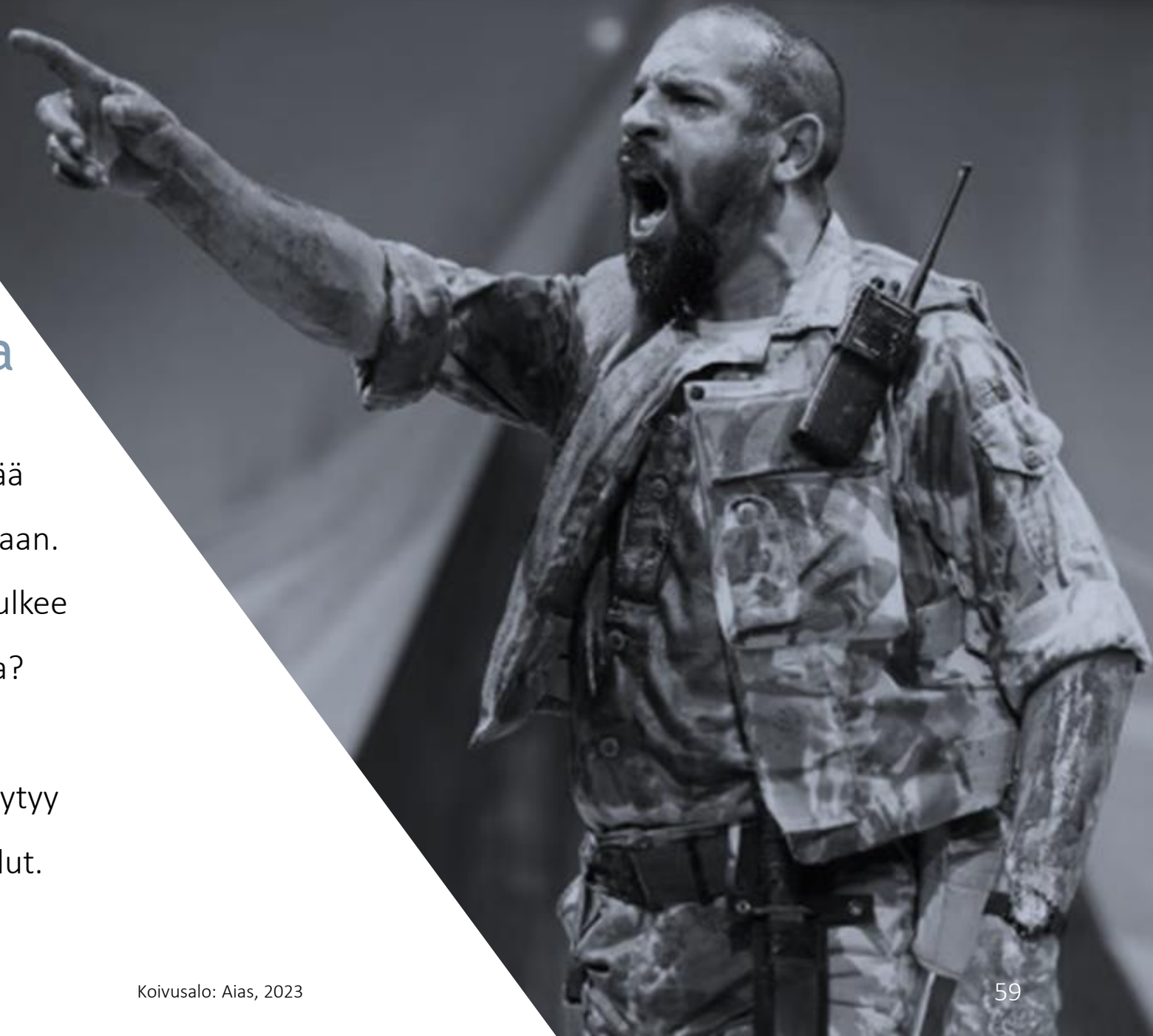

Vailla kunniaa

Kuka olisi arvannut, että minun nimessäni kaikuu onnettomuus? Minulla on kaksin verroin syytä puhjeta itkuun, minulla, Aiaalla! Oma isäni palasi kotiin täältä Idan maasta vasta, kun oli saanut sotajoukoilta kauneimman palkinnon urheudestaan. Hän toi mukanaan valtavan maineen ja kunnian. Minä, hänen poikansa, tulin tälle samalle seudulle Troijan maahan, yhtä vahvojen sotavoimien kera, enkä suorittanut yhtään vähäisempiä urotekoja mutta tuhoudun silti argoslaisten halveksumana.

Elää arvokkaasti tai kuolla

Miehen on häpeällistä tavoitella pitkää elämää jos hän ei millään pääse irti onnettomuuksistaan. Mitä iloa siitä edes on, jos päivästä toiseen kulkee kuin liki kuolemaa, vain hetkittäin loitompana? Minä en pidä minkään arvoisena kuolevaista, joka elättelee turhia toiveita. Jalosyntyisen täytyy joko elää arvokkaasti tai olla arvokkaasti kuollut. Siinä kaikki, mitä halusin teille vielä sanoa.

Vetoaminen

Mieti millaisen vahingon teet meille molemmille, jos kuolet. Ilman sinua minulla ei ole enää ketään johon turvata. Sinä tuhosit minun synnyinmaani, ja toinen kova kohtalo riisti minulta äidin ja isän ja teki heistä iäksi vainajia, Haadeen asukkaita. Mitä muuta isänmaata minulla siis on kuin sinut? Mitä omaisuutta? Sinussa on koko pelastukseni.

Yritys kääntää Aiaksen päätä

Muistele sentään minuakin! Miehen pitää muistaa mitä iloista hän on elämänsä varrella kokenut.

Yksi hyvä teko poikii yleensä toisen hyvän teon!

Kun mieheltä katoaa muisto kokemastaan hyvästä, sellaista miestä on enää vaikea pitää ylhäisenä.

Peter Sellars, Robert Auletta
American National Theater
(1986/87)

Eurysakesin tuominen

Nosta hänet, nosta hänet tänne!

Ei häntä pelota katsella tätä vasta
vuodatettua verta ja hurmetta,

ei jos hän todella on minun, isänsä aito
poika.

Poika isänsä raaolle tavoille

Poika! Olisitpa isääsi onnekkaampi mutta muuten samanlainen. Silloin sinusta ei tule huonoa miestä [...]
Poika pitää heti opettaa kuten varsa oman isänsä raaolle tavoille! Pitää kouliä luonne samaksi. Kun se hetki sinulle koittaa, sinun pitää osoittaa vihollisille, mikä mies olet ja millaisesta isästä!

1 stasimon.

Fristes presentim

Koivusalo: Aias, 2023

Eu-thanatos

Paras on toivottomasti sairaan kätkeytyä
Haadekseen! Hän saapui tänne
ylhäisimpänä sitkeistä akhaialaisista
mutta ei pysy luonteessaan
johon on kasvanut, hän elää kuin vieras.
Isä parka, miten vaikea sinun on kuulla
poikasi perikadosta,
jollaista kukaan Aiakoksen suvusta
ei ole kohdannut. Paitsi tämä yksi.

Aiaan monologi

Aika (Kronos)

Pitkä, laskematon aika (kronos) synnyttää näkymättömästä kaiken ja kerran ilmenneen (fanenta) se kätkee (krupretai).

Mikään ei ole toivotonta (aelptos), hirmuinen vala voidaan ohittaa samoin kuin taipumaton mieli.

Pehmentyminen?

Minunkin, joka olin ennen niin tavattoman kova,
kuin karkaistua rautaa, minunkin sanani ovat
pehmenneet tämän naisen edessä.

Olisi sääli jättää hänet leskeksi vihollisten armoille
ja poika isättä.

Hektorin miekka

Kuljen, kunnes saavun käymättömille seuduille,
kaivan kuopan paikkaan missä kukaan ei näe
ja kätken tämän miekkani, aseista vihatuimman.
Yö ja Haades pitäkööt sen hyvänä maan alla!
Sen jälkeen kun sain tämän lahjan Hektorilta -
pahimmalta viholliseltamme kädestä käteen
- en ole saanut mitään hyvää argoslaisiltakaan.
Vanha sanonta pitää paikkansa: vihollisten lahjat
eivät ole lahjoja, niistä ei ole yhtään mihinkään.

Aias lähtee

Minä menen sinne, minne on mentävä.
Tehkää te mitä teille sanoin, ja kukaties saatte vielä huomata, että vaikka minä nyt olen onneton, olen pelastunut.

2 stasimon.

Saksalaiset ja venäläiset sotilaat tanssivat itärintamalla
Brest-Litovskin rauhansopimuksen jälkeen 1918.

Aiaan sovinto?

Kaiken lakastuttaa valtava aika!
En sanoisi mitään mahdottomaksi
kun odotukset ylittäen
Aias on katunut vihaansa,
kiistaansa Atreuksen poikien kanssa.

NÄYTTÄMÖN VAIHDOS

Lyhyen tauon aikana tapahtumapaikka vaihtuu: ollaan jossain syrjäisessä lehdossa. Yksinäinen Aias on istuttanut miekan maahan.

Aias iskenyt miekan maahan

Surmaajan terä on varmistettu niin että se leikkaa terävimmän, jos tässä nyt ehti sellaisesta huolehtia.

Miekka on lahja Hektorilta, vieraalta jota eniten vihasin ja jonka pelkkää näkemistäkin inhosin.

-Se seisoo Troijassa, vanhan viholliseni maaperässä, terä on viimeistely rautaa syöväällä hiomakivellä.

Olen pystyttänyt tämän aseeseen hyvin huolellisesti jotta se voisi antaa minulle pikaisen kuoleman.

Kostottaret!

Kutsun avukseni myös ikuiset neitsyet, heidät, jotka huomaavat kaikki kuolevaisten kärsimykset, kutsun pitkin askelin harppovat pelätyt Kostottaret!

Nähkää miten minä onneton tuhoudun Atreuksen poikien tähden!

Menkää siis jo, pikaiset kostajat, käykää kiinni, älkää säästäkö ketään sotavoimista!

Zeuksen kutsu

Lähetä matkaan sanansaattaja viemään huonot uutiset Teukrokselle, jotta hän ensimmäisenä saanostaa minut kun olen kaatunut tähän miekkaan.

Eikä kukaan vihollisistani näe minua sitä ennen ja heitä ruumistani lintujen ja koirien ruoaksi.

Tuon verran sinulta pyydän, oi Zeus, ja samalla kutsun henkien saattajaa Hermestä vaivuttamaan minut uneen, kun teen nopean ja sulavan syöksyn ja kaksiteräinen miekka lävistää minun kylkeni.

Etruskilainen punakuvio 400–350 eaa.

Aiaksen itsemurha

*Tämä on viimeinen sana, jonka Aias teille lausuu,
seuraavaksi puhun Haadeksen väelle maan alla.*

Aias heittäytyy miekkaan

Karl Russ: Tekmanesse suremassa Ajaxia. 1809.

Tekmessa löytää Aiaan ruumiin

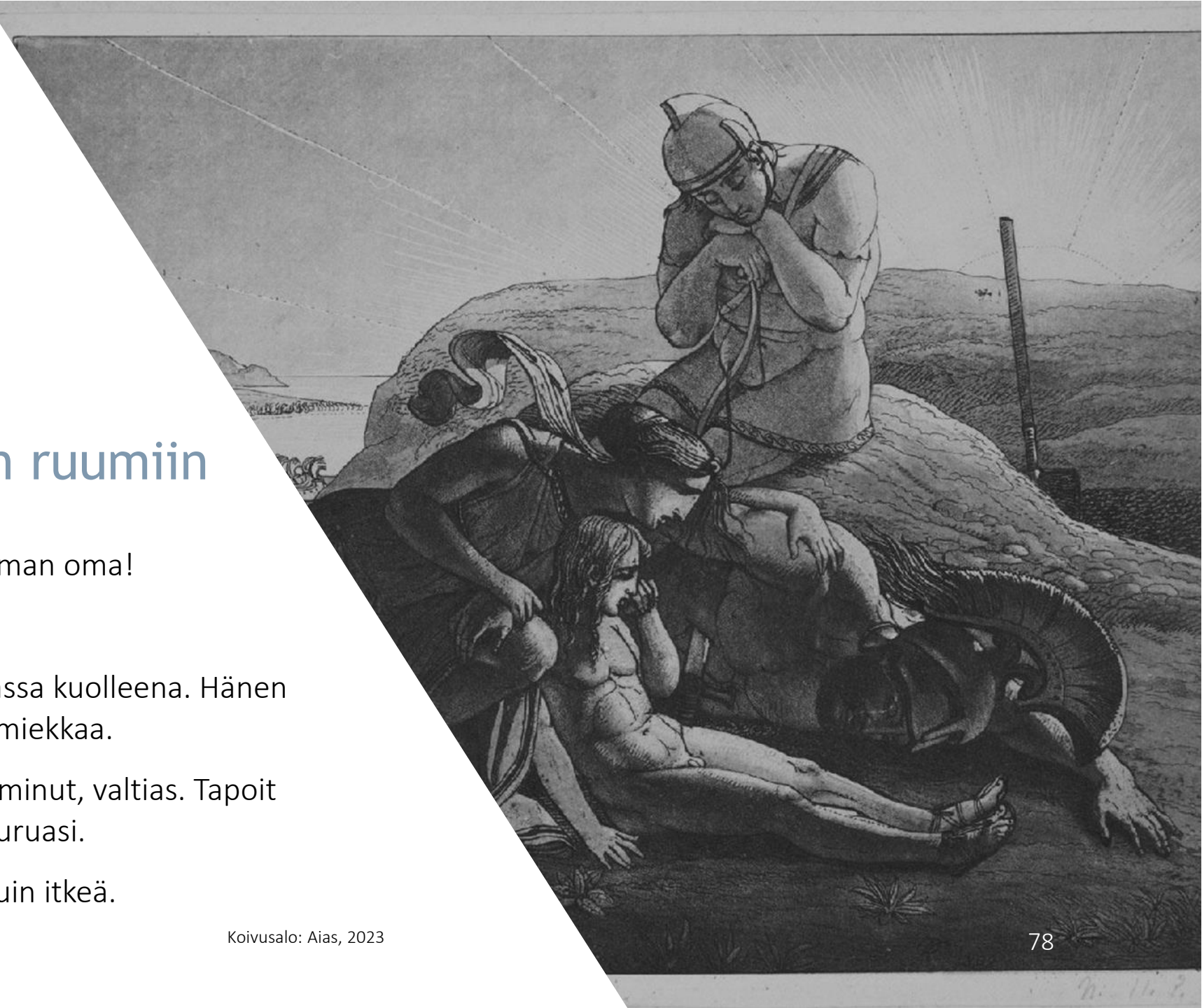
T: Ystävät, minä olen mennyttä! Kuoleman oma!

K: Mikä hätänä?

T: Meidän Aiaamme makaa täällä maassa kuolleena. Hänen ruumiinsa on käpertynyt syleilemään miekkaa.

K En koskaan palaa kotiin! Sinä tapoit minut, valtiias. Tapoit purjehdustoverisi. Nainen, voi sinun suruasi.

T: Aiaalle on käynyt näin, nyt ei auta kuin itkeä.

Brendan Gleeson Menelauksena elokuvassa
Troija 2004

Menelaus saapuu

Hoi, sinä siellä! Kiellän sinua nostamasta ruumista!
Anna sen olla, jätä se siihen paikkaan missä se on!

3 stasimon.

Sotilaselämän kurjuus

Häpeällinen sota

Mikä on lopullinen luku,
mihin päättyvät harhailuntäyteiset vuodet,
vuodet täynnään tauotonta
turmiokasta keihäänkalistelun raadantaa
avarien näkymien Troijassa? Oi,
se luku on kurja ja häpeä (oneidos) helleeneille

Christopher Nolan: Oppenheimer elokuva 2023.

Kuka keksi Areksen aseet?

Olisi sietänyt alkujaan hävitä
suureen taivaaseen tai ylen yhteiseen
Haadekseen sen miehen, joka helleeneille opetti
Areksen kammottavien (stugeros) aseiden käytön.
Pelkkiä vaivoja (ponoi) ja vaivojen luoja!
Hän tuhosi (perthō) ihmiset.

Koivusalo: Aias, 2023

Ei bileitä

Koskaan se mies ei antaisi
meidän iloita kukkaseppeleistä
tai syvistä maljoista, meidän onnettomien,
ei huilujen suloisesta äänestä,
eikä riemuita öisistä nautinnoista.

Ei erotiikkaa ja rakkautta (eros)

Vei pois eroksen! Rakkauden (erōs)!

Makaamme vailla huolenpitoa

'hiukset aina sakeasta

kasteesta märkinä -

kitkeriä muistoja Troijasta.

Charles Laughton:
Räsynukke (The Night of the Hunter) 1955

Yön kauhut

Ennen meillä sentään oli
ärhäkäs Aias suojanamme
yön kauhuilta ja nuolilta, nyt hänet
on vienyt kauhistuttava jumaluus!

Soúion niemi

Jääkö meille enää mitään iloa?
Olisinpa siellä missä metsäinen niemi
työntyy mereen huuhdeltavaksi,
olisinpa Sunionin ylängön kupeilla,
huutaisin terveiseni
aina pyhään Ateenaan saakka!

Teukros palaa

Tuli kiire, kun satuin näkemään että Agamemnon, ylipäällikkö, rynnistää tänne päin! Hän aikoo kohta soittaa minulle suutaan, sitä ei tarvinne epäillä.

Agamemnon saapuu

Sinä kuulemma olet päästänyt suustasi hirmu
(deinon) sanoja meitä vastaan, ja vieläpä täysin
rangaistuksetta!

Sinä, sotavangin (aikhmalōtis) jälkeläinen, puhun
juuri sinulle!

Solvaus

Etkö tulisi järkiisi? Etkö voisi käsittää, mikä olet luontojasi ja vaihtaa tilallesi jonkun vapaan miehen, jotta hän toimii välittäjänä ja kertoo asiasi meille?

Jos sinä itse aiot puhua, en saa siitä mitään selvää.

Minä en nimittäin ymmärrä barbaarien kieltä!

Malttia (sōfronein)

Kunpa teillä molemmilla riittäisi malttia
(sōfronein)!

Mitään sen parempaa neuvoa en osaa teille antaa.

unohdus

Voi! Kuinka nopeasti kiitollisuus voikaan häipyä ihmisten mielistä! Kuollut tulee petetyksi, Aias!

Tuo mieshän ei välitä sinusta enää hiukkaakaan eikä muista sinua, joka niin monen monta kertaa panit henkesi alttiiksi puolustaessasi häntä asein.

Se kaikki on unohdettu, kaikki on sysätty sivuun!

TEUCER.

Odysseus saapuu

Siispä kuuntele. Kautta jumalten, missään nimessä
älä jätä tuota miestä armottomasti vaille hautaa!
Älä koskaan anna väkivallalle sellaista yliotetta
että vihasi saisi sinut tallaamaan oikeuden päälle.
Minullekin mies oli vihollinen omien keskuudessa,
siitä lähtien kun sain haltuuni Akhilleuksen aseet
mutta vaikka minä itse suhtauduin häneen siten,
en ikinä epäisi häneltä kunnioitustani niin tyystin
että kiistäisin hänen olleen paras meistä Troijaan
tulleista argoslaisista, heti Akhilleuksen jälkeen.

Vihamiestäkään ei voi loukata

Hänellä on kyllä oikeus sinunkin kunnioitukseesi.
Et sinä häntä vahingoittaisi, vaan jumalten lakeja!
Sillä ei ole oikein loukata jaloa miestä, ei vaikka
hän sattuisi olemaan vihamiehesi ja hän kuolisi.

Hautajaisten valmistelu

Teukros: Jalo Odysseus, minun on kyllä syytä kiittää sinua tästä kaikesta. Osoitit monet luuloni kovin vääriksi! [...]

Mutta silti, hyvä vanhan Laerteen jälkeläinen, pelkään antaa sinun osallistua näihin hautajaisiin, etten tulisi rikkoneeksi vainajan tahtoa vastaan.

Kukaan ei voi nähdä kohtaloaan

Monet näkemänsä asiat kuolevaiset tajuavat
Mutta ennen kuin näkee, ei kukaan voi ennustaa
kohtaloaan, joka on tapahtuva.

Aiaan ruumis poistuu

Ekkyklêma, jolla Aiaan ruumis lepää

Viedään pois näyttämön taakse

Teukros, Tekmessa ja Erysakes seuraavat

Kuoro poistuu oikealle